

विशिष्टाचार्यस्य पाठ्यक्रमः

(संस्कृतवेदाध्ययनविभागः)

प्रथमषण्मासिकः

प्रथमपत्रम् (MPHLSSS101) – गवेषणा-पद्धतिः

अधिगमोद्देश्यानि -

- नवीनानुसन्धातृणां शोधोपयोगितापुरस्सरं तस्य स्वरूपबोधः।
- शोधार्थिनाम् अनुसन्धाने समागतानां तत्सम्बद्धविषयाणां परिचयप्रदानम् ।
- अनुसन्धानात् प्राक् समस्याचयनं शोधपद्धतीनां परिज्ञानम् ।
- व्यवस्थितप्रयत्नैः शोधसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।
- व्याकरणादिज्ञानपुरस्सरमनुवादकलायां कौशलसम्पादनम् ।
- शोधकार्ये प्रयोगभूतानां संगणकविषयाणामवबोधनम् ।
- पारम्परिकशास्त्रार्थविचारपरम्परायाः परिज्ञानम् ।

प्रथमपत्रम् (MPHLSSS101)

पूर्णाङ्कः – ७०

श्रेयोऽङ्कः – ६

प्रथमान्वितिः- शोधकार्यस्य मौलिकी अवधारणा, शोधसंज्ञा, शोधकार्यस्य उद्देश्यम्, शोधप्रकृतयः, शोधप्रकाराः, शोधसमस्याः, शोधकार्ये सामान्यावधानता, शोधप्रबन्धे भूमिका-उपसंहारयोः महत्त्वम्, शोधप्रबन्धनिर्माणस्य विधिः, शोधपद्धतयः १.५

द्वितीयान्वितिः- शोधविषयनिर्वाचनम्, शोधविषयाणां प्राथमिकतथ्यादिसंग्रहः, प्रकल्पप्रस्तावम्, शोधसारलेखनम्, पाण्डुलिपिविज्ञानम्, शोधरचनायां संस्कृत-पत्र-पत्रिकाणां महत्त्वम् १.५

तृतीयान्वितिः - सामान्यसंस्कृतव्याकरणम्, अनुवादकला, अनुवादस्य प्रकाराः, लिप्यन्तरीकरणम्, पारम्परिकशास्त्रार्थविचारप्रक्रिया, प्रतिज्ञा-हेत्वादीनां पारिभाषिकशब्दानां परिचयः १.५

चतुर्थान्विति: - शोधनीतयः, संगणककौशलम् (Page Maker, MS Office, Internet) प्रभृतिनाम् अनुप्रयोगाणां परिचयः, ईक्षुसंशोधनप्रक्रिया

१.५

परिणामाः –

- शोधप्रारूपनिर्माणे नवीनानुसन्धातारः सक्षमा भविष्यन्ति ।
- समस्यागतानां विषयाणां विवेचनपुरस्सरं सारतत्त्वप्रदायके शोधप्रबन्धनिर्माणे दक्षा भविष्यन्ति ।
- शोधार्थिनाम् अनुसन्धाने समागतानां तत्सम्बद्धविषयाणां परिचयप्रदानम् ।
- अनुसन्धानात् प्राक् समस्याचयनं शोधपद्धतीनां परिज्ञानम् ।
- व्यवस्थितप्रयत्नैः शोधसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।
- व्याकरणादिज्ञानपुरस्सरमनुवादकलायां कौशलसम्पादनम् ।
- शोधकार्ये प्रयोगभूतानां संगणकविषयाणामवबोधनम् ।
- पारम्परिकशास्त्रार्थविचारपरम्परायाः परिज्ञानम् ।

सहायकाग्रन्थाः –

१. Elements of Research Methodology in Sanskrit - Keshab Chandra Das, Chaukhamba Sanskrit Sansthan, Varanasi.
२. Biswalipir Bhumika – Narayana Das, Bina Library, Guwahati.
३. Sanskrit Sodha Prabidhi, Sharada Sanskrit Sansthan, Varanasi.
४. Research Methodology, Methods and Techniques, New Age International (P) Ltd. Publishers, New Delhi.

द्वितीयपत्रम् MPHLSVS102 - वैदिकसाहित्यं विज्ञानञ्च

अधिगमोद्देश्यानि -

- वैदिकसाहित्यानुशीलनम्
- वैदिकसंस्कृतेः निरूपणम्
- वेदेषु निहितकाव्यतत्त्वस्य प्रतिपादनम्
- वेदेषु वर्णितवैज्ञानिकतत्त्वानामुन्मीलनम्

द्वितीयपत्रम् (MPHLSVS102)

पूर्णाङ्कः - ७०

श्रेयोऽङ्कः - ६

प्रथमान्वितिः -	वैदिकसाहित्यम्	२
	<ul style="list-style-type: none">● संहिता-ब्राह्मण-आरण्यक- उपनिषदश्च● वेदाङ्गानि, अनुक्रमणीसाहित्यञ्च● वैदिकव्याखापद्धतिः- प्राच्यभाष्यकाराः, पाश्चात्यभाष्यकाराः	
द्वितीयान्वितिः -	वैदिकसंस्कृतिः	
	<ul style="list-style-type: none">● भौगोलिक-सामाजिकजीवनम्● आर्थिक- राजनैतिकजीवनम्	
तृतीयान्वितिः -	वैदिककाव्यसौन्दर्यम्	१
	<ul style="list-style-type: none">● छन्दसां प्रयोगः● अलंकाराणां प्रयोगः● रसनिरूपणम्	
चतुर्थान्वितिः -	वैदिकविज्ञानम्	१
	<ul style="list-style-type: none">● अथर्ववेदस्य भैषज्यसूक्तानि (चिकित्साविज्ञानम्)● खगोलविज्ञानम्● सृष्टिविज्ञानम्● पर्यावरणविज्ञानम्	

परिणामाः

- वैदिकसाहित्यानुशीलनेन शोधकार्ये साहाय्यं भविष्यति ।
- वैदिकसंस्कृति-समाजाचारादिविषये ज्ञानं भविष्यति ।
- छात्राः वेदेषु निहितरसछन्दालङ्कारान् ज्ञास्यन्ति ।
- वेदेषु वर्णितचिकित्सादिविधविज्ञानान् ते बोधिस्यन्ति ।

सहायकाग्रन्थाः –

१. वैदिकवाङ्मयस्येतिहासः आचार्य जगदीशचन्द्रमिश्रः चौखम्बासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी
२. वेदों में विज्ञान, डॉ. कपिलदेव द्विवेदी, विश्वभारती अनुसंधान परिषद्, २०१४
३. वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, डॉ. कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी ।
४. वेदाङ्गेतिहासः, डां.नरेश झा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी, २००७

द्वितीयषणमासिकः

**लघुशोधग्रन्थः
(MPHLSVS20D)**

पूर्णाङ्कः – २००

श्रेयोऽङ्कः – १२

अधिगमोद्देश्यानि

- शोधग्रन्थलेखनानुशीलनम्
- शोधप्रबन्धस्य प्रारूपनिर्माणम्
- भिन्नं भिन्नं सामाजिकं वस्तुस्थितिमवलम्ब्य शोधप्रकल्पनिर्माणम्

परिणामाः

- छात्राः लघुशोधलेखनमाध्यमेन भविष्ये विधीयमाने शोधकार्ये विषयवस्तूनां चयनं सम्यक्तया करिष्यन्ति ।
- छात्राः गवेषणायां शोधोपयोगिसामग्रीणां कुशलतया प्रयोगं विधास्यन्ति ।

विशिष्टाचार्यपाठ्यक्रमाणां परिणामाः

- अनेन पाठ्यक्रमेण 'विद्यावारिधिः' प्रभृतिषु शोधकार्येषु विषयचयनक्षमतायाः वृद्धिर्जायते ।
- अनेन पाठ्यक्रमेण विभिन्नाभिः संस्थाभिः प्रायोजितेषु गवेषणात्मकेषु परियोजनासु भागग्रहीतुं शक्नुवन्ति ।
- अनेन पाठ्यक्रमेण विश्वविद्यालयानुदानायोग-भारतीयदार्शनिकपरिषदादिषु संस्थासु वरिष्ठाध्येतरूपेण कार्यं कर्तुं सक्षमा भविष्यन्ति ।
- अनेन पाठ्यक्रमेण देशेषु विदेशेषु च विभिन्नायां परियोजनायां कार्यसम्पादने पारङ्गता भविष्यन्ति ।